

אורות ישראל
מכללה אקדמית לחינוך
מייסודן של מכללות
מורשת יעקב ואורות ישראל

מאורות

עיונים בסידור התפילה ובפרשת השבוע

גיליון מ"ח
תשע"א

שלושת קרבנות היחיד שמונה הרמב"ם – הבכור, המעשר והפסח, דומים לקרבן השלמים בכך שהם נאכלים על ידי אדם. בכור בהמה נאכל לכוהן ולמשפחתו, מעשר בהמה נאכל לבעלים ולכל אדם בירושלים.

גם כאן ניתן למצוא הקבלה בין זוגות הקרבנות: הבכור דומה לעולה ולאשם והמעשר דומה לשלמים ולחטאת. בקרבנות מן הרכוש אנו מבטאים את שייכותו האמתית של רכושו לה'. כאשר אדם מביא את בכור בהמתו למקדש, הוא מכריז בכך כי באמת אין בהמה זו שייכת לו כלל. הבכור קדוש מרחם. אפילו בפטר חמור, שאין מקריבים אותו, יש קדושה. אפילו החומר עצמו, החמור, אינו שייך לנו. הבכור מובא לה' והוא נאכל לכוהנים, ולאדם אין שייכות אליו כלל. הכוליות שבקרבן הבכור דומה לקרבנות עולה ואשם. כפי שקרבן בכור נעשה שייך כולו לה', כך קרבן עולה עולה כליל לה' ואין לאדם שייכות בו. כך קרבן אשם מכפר על כל אישיותו של האדם. לא כך המעשר שאינו קדוש אלא חולין. הוא נעשה קודש מחמת קריאת השם ונאכל על ידי הבעלים. בדומה למעשר שני וביכורים, כך במעשר, אדם בא אל המקדש ומצרף את רכושו, ובכך אף את עצמו, להיות נוגע אל הקודש. כך קרבן השלמים, שלא נעשה קדוש למריר, אלא רק נוגע בקודש ונעשה שותף. כך גם קרבן החטאת שבה לכפר על החטא שבאדם אך לא על האדם עצמו.

רצוא ושוב

ראינו שיש שני צדדים בזוגות הקרבנות. בחסידות חב"ד מבארים שני צדדים אלו בביטויים "ביטול במציאות" ו"ביטול היש". בעוד שבדרגת "ביטול היש" עדיין מורגשת מציאות עצמית, המכירה בהכרה גמורה את שייכותה לבורא, בדרגת "ביטול במציאות" אין מורגשת מציאות נפרדת כלל ומתגלה כי "אין עוד מלבדו" ממש.

שני צדדים אלו בקרבנות באים לידי ביטוי גם במילים "רצוא ושוב", כשתי תנועות נפש מנוגדות המבטאות את עצם הקיום. מצד אחד – "רצוא", כמו קרבן העולה, שהאדם נותן בו את הכול לה'. מצד שני – "שוב", כמו קרבן השלמים שיש בו קיום לאדם במציאות העולם הזה.

מנקודת מבטנו בעולה יש מעלה ובשלמים יש שלמות. מה גדול יותר – מעלה או שלמות?

בקרבן עולה אין שלמות, אלא חלקיות. הקרבן הוא לה' בלבד ואין שיתוף לאדם. חוסר השיתוף יוצר נתק ולכן יש בו מעלה בלבד. לעומת זאת, בשלמים יש שלמות ושיתוף בין כל הצדדים. לשלמים אמנם אין את אותה מעלה כמו לעולה, אבל זוהי גופא השלמות שלהם, שאינם עולים כליל, אלא שיש בהם שיתוף של כל הצדדים. נמצאנו למדים שהשלמות גדולה יותר מן המעלה.

מהי השלמות שבשלמים? הנתניה המוחלטת לה' באופן כזה שמבטלת את המציאות בעולם הזה, היא המעלה של קרבן העולה. מעלה גדולה יותר קיימת בקרבן השלמים, שיש בו נתניה והתקרבות לה' לא מתוך ביטול המציאות, אלא מתוך קיום המציאות המתעלה אל האלוקות.

מעלתו של קרבן העולה היא כנגד הקדושה שמעל הטבע ואילו שלמות קרבן השלמים היא כנגד הקדושה שבתוך הטבע. בספר האורות (אורות התחיה כח) מלמדנו מרן הרב קוק זצ"ל, כי הקדושה שבטבע כוללת בקרבה את הקדושה שמעל לטבע. לכן הראשונה עליונה על השנייה.

הרב יהושע שפירא
ראש ישיבת רמת גן

העולה אינה מקומן – העולה

העולה, קודשי קודשים שחיטתה בצפון, וקיבול דמה בכלי שרת בצפון. ודמה טעון שתי מתנות, שהן ארבע. וטעונה הפשט וניתוח, וכליל לאישים (זבחים ה, ד).

שנים שנים

בהלכות מעשה הקרבנות (א, א) מונה הרמב"ם את סוגי הקרבנות השונים:

כל הקרבנות של מיני נפש חיה באין מחמישה מינין בלבד: מן הבקר ומן הכבשים ומן העיזים ומן התורים ומן בני היונה. וכל הקרבנות, בין של ציבור בין של יחיד, ארבעה מינין: עולה וחטאת ואשם ושלמים. ועוד יש שם שלושה מיני קרבן יחיד והן הפסח והבכור והמעשר.

את מיני הקרבנות השונים ניתן לחלק לשלושה זוגות. החטאת והאשם הם קרבנות המכפרים על חטאים; העולה והשלמים הם קרבנות שאינם באים על חטא אלא מבטאים קרבת ה'; הבכור והמעשר הם קרבנות יחיד הבאים מרכושו של האדם.¹ נתבונן מעט בסדרים הפנימיים בשניים מזוגות הקרבנות.

כי חטאת האשם הוא

החטאת והאשם באים על חטא. קיים ביניהם דמיון רב בכמה עניינים והגמרא אף משווה ביניהם בגזרה שווה (זבחים י ע"א). הרמב"ן (ויקרא ה, טו) מציין שההבדל ביניהם הוא שהאשם בא על חטאים חמורים יותר מהחטאים שעליהם בא קרבן החטאת. כאשר אדם מביא קרבן הכפרה פועלת בשתי דרכים – על החטא ועל החוטא. לפי הרמב"ן, זהו ההבדל בין החטאת לאשם. בעוד שהחטאת מכפרת על החטא בלבד, האשם מכפר על האדם החוטא.

עלה ושלמים

קרבת ה' באה לידי ביטוי בזוג הקרבנות עולה ושלמים. בקרבן עולה, עולה הקרבן כולו לה', ואילו בקרבן שלמים, "שמשמים שלום", כולם שותפים בקרבן – המזבח, הכוהנים והבעלים. ניתן לזהות הקבלה בין זוגות הקרבנות. העולה והשלמים דומים לשני הצדדים הקיימים בחטאת ובאשם. החטאת דומה לשלמים, והאשם דומה לעולה, אלא שהחטאת והאשם הם בבחינת "סור מרע" והשלמים והעולה בבחינת "עשה טוב". נסביר דברינו. קרבן האשם בא לתקן את כל האישיות החוטאת של האדם. כך, באופן חיובי, קרבן העולה מעלה את כל האישיות של האדם לה'. בדומה לכריתת ברית שבה אדם נעשה שותף בכל אישיותו ועצמותו, עולה האדם כליל לה'. כך אף נאמר בקרבן עולה: "אדם כי יקריב מכס" – אדם מקריב את כולו ונותן את כל כולו למעלה.

גם באמצעות קרבן השלמים האדם מבטא את רצונו להתקרב לה'. אך לעומת העולה, השלמים משתפים את האישיות של המקריב. האדם המקריב אינו עולה כליל לה', אלא נשאר במציאות ונהנה מן הקרבן. בשלמים יש שותפות בין ה' ובין האדם המקריב ולכל אחד יש חלק בקרבן. בדומה לקרבן החטאת, המכפר על חטא ולא על עצם האישיות, כך באופן חיובי בשלמים, הקרבה לה' אינה מוסרת את האישיות הפרטית של האדם אלא משתפת אותה ומעלה אותה.

בכור ומעשר

כשם שמהצומח צריך לתת מעשרות, ביכורים ותרומה, כך גם מבעלי החיים צריך לתת את הראשית לה' כקרבן. אלו קרבנות הבכור והמעשר. רק בעל רכוש חייב בהם ובכך הוא מבטא את שותפותו של ה' ברכושו, בבחינת: "כבד את ה' מהונך" (משלי ג, ט).

¹ היוצא מן הכלל משלושת הזוגות האלה, שאינו בא לא מצד החטא, לא מצד רכוש ולא ממש מצד קרבה לה' הוא קרבן הפסח. כל אחד ואחד חייב להיות מנוי על הפסח, בלי קשר למצבו, לרכושו ולשאיפתו הרוחנית.

היינו כחולמים – להפטרות שבע דנחמתא

אפשרות לנבא נבואות מופלאות כמו של ישעיהו, מה שאין כן בזמן החורבן. אז אין המצב הרוחני מאפשר התרוממות שכזו וההתמקדות היא בבניית ההריסות.

נבואות ירמיהו אם כן עוסקות בתיקון ההווה השבור, בעוד שנבואות ישעיהו נישאות על כנפי החלום העתידי הבלתי מוגבל. יש להוסיף גם את פרקי העתיד שבספר יחזקאל ההולכים צעד נוסף קדימה ומתארים את מידות הבית השלישי, הלכות קרבנותיו ונחלת הארץ בעתיד, הלכה למעשה. הורדת החלום אל מסגרת המציאות היא בהחלט צעד אחד קדימה, ועם זאת כתבנו כבר שבזמן המקדש אין טעם לנבואות נחמה רגילות. ייתכן גם לומר שאך ורק בזמן המקדש ובזכות רוממותו יש בהלכות מעשיות חסר ללא ספק המעוף שבחלום, שבו בחרו חז"ל לנחם אותנו בשבועות שלאחר תשעה באב.

הגמרא (סנהדרין ק ע"א) מספרת:

יתבי רבי יוחנן וקא דריש, עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות, שהן שלושים על שלושים אמות, וחוקק בהן עשר ברום עשרים ומעמידן בשערי ירושלים, שנאמר "ושמתי כדכוד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגו'" (ישעיהו נד). לגלג עליו אותו תלמיד, אמר השתא כביעתא דצילצא לא משכחינן, כולי האי משכחינן? [הרי אבנים טובות בגודל כזה אין בנמצא?] לימים הפליגה ספינתו [של אותו תלמיד] בים, חזינהו [וראה] מלאכי השרת מנסרי [שמנסרים] אבנים טובות ומרגליות [לצורך זה].

אפילו שנניח שדברי ר' יוחנן אינם צריכים להיות מובנים כפשוטם, ברור מן הסיפור הזה שעתידי מופלא מחכה לירושלים, שאין לנו במושגי ההווה שלנו שום נגיעה בו, כמו אבנים טובות בגודל שלושים אמה. עתיד זה מופלא כל כך שאפילו תלמיד של ר' יוחנן ששמע עליו מפורשות מפי רבו לא היה מסוגל להאמין שיגיע. עלינו להרגיל את עצמנו לגודל העתיד הזה ולציפייה אליו, לחלומות גדולים, שהם מציאותיים עבור ירושלים יותר מכל מציאות חלקית שבמקרה נפלה בגורלה. ונוכח בקרוב בעז"ה, ובין השאר בזכות ציפייתנו וחלומותינו הגדולים להיות כחולמים בשבוע ה' את שיבת ציון.

אליהו גנץ

תלמיד במכון ההוראה של

ישיבת רמת גן

בועז פולצ'ק

הנני שלחני

יוסי דירהלי

תש"י-תשל"ג (1950-1972)

"בבית הספר של המיסיון לא חינכו אותי לטייל בארץ וכמובן לא להיות ציוני [...] אבל חייל טוב נמצא בצה"ל מתוך הכרה ושואף לעשות הכל בצורה הטובה ביותר, למצות את התקופה הזאת עד הסוף" (יוסי דירהלי).

יוסי דירהלי נולד בירושלים להוריו פדל ורחל. למד בבית ספר סן ז'וז'יט של המיסיון הצרפתי ביפו והמשיך בבית הספר התיכון "כל ישראל חברים" ברמת אביב. את לימודיו סיים בבית הספר התיכון לבגרות "אנקורי". מילדותו היה משכמו ומעלה מכל חבריו, פשוטו כמשמעו, ובעל כוח גופני נדיר. רק אמו ידעה לרסן את כוחו הרב ולדרבן אותו שיפנה את מרצו לאפיקים חיוביים. את אהבתו העזה לארץ לא רכש בבית הספר של המיסיון, כפי שהתבטא בציטטה שלעיל.

יוסף התגייס לצה"ל בשנת 1968 והתנדב לסירת אגוז. חוש השדאות שלו וכוחו הגופני העצום מצאו להם כר פעולה נרחב ויוסף השרה על הסובבים אותו ביטחון ושלווה. אחד ממפקדיו אמר: "טוב היה להימצא בקרבתו בקרב. היית מרגיש את עצמך בטוח יותר עמו..."

במרוצת שירותו עבר יוסף קורסים שונים וביניהם קורס קצינים, ושירת עם יחידתו לאורך גבולותיה הארוכים של ישראל ואף מעבר להם. הוא נכלל ברשימת החיילים המצטיינים לשנת תשל"ב וקיבל מהנשיא זלמן שזר מכתב הערכה. כן הוענקו לו שני עיטורים: "עיטור העוז" ו"עיטור המופת". בתיאור המעשה שבזכותו הוענק לו "עיטור העוז" נאמר: "סגן יוסף דירהלי זינק מעמדו, רץ אל הבית, תחת אש אויב, שהומטרה משלושה כיוונים, חילץ את הפצוע והביאו אל נקודת איסוף נפגעים".

"עיטור המופת" הוענק לו על חילוץ פצוע משדה מוקשים תוך סיכון עצמו: אבל כפי שאמר מפקדו, "דירהלי היה קצין מעולה שעל כל פעולה יכולת לתת לו צל"ש". גם את מותו מצא סרן יוסף דירהלי בעת שחש להגיש עזרה. ביום כ"ו במרחשוון תשל"ג (3.11.1972) נפל יוסף בקרב. הוא הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בקרית שאול.

לעיון נוסף

- יעקב ארז ואילן כפיר (עורכים), **צה"ל וחילו**, כרך טו, רביבים, תל אביב 1983.
- אתר משרד הביטחון (יזכור) <http://www.izkor.gov.il/HalalKorot.aspx?id=93242>